

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-372-9-31>

**REGARDING THE DEVELOPMENT
OF ADMINISTRATIVE LAW OF UKRAINE**

**ДО ПИТАННЯ ПРО РОЗВИТОК
АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА УКРАЇНИ**

Bulkat M. S.

*Doctor of Law, Associate Professor,
Head of the Civil-Lawsuit Sector
of the Department of Analytical
and Legal Work of the Supreme Court,
Associate Professor of the Department
of Civil, Economic, Administrative Law
and Law Enforcement Activities
of the Institute of Law
and Public Relations,
Open International University
of Human Development "Ukraine"
Kyiv, Ukraine*

Булкат М. С.

*доктор юридичних наук, доцент,
завідувач сектору претензійно-
позовної роботи департаменту
аналітичної та правової роботи
Верховного Суду, доцент кафедри
цивільного, господарського,
адміністративного права
та правоохоронної діяльності
Інституту права та суспільних
відносин, Відкритий міжнародний
університет розвитку людини
«Україна»
м. Київ, Україна*

Тривалий час вітчизняне адміністративне право перебуває в стані системної трансформації, параметри якої визначаються процесами розвитку громадянського суспільства та формування демократичної, правової держави. Як влучно констатувала ще на початку 2000х років О. Андрійко, хоч адміністративне право в більшості країн світу вважається однією з основних галузей права, його розвиток проходить досить повільно, правова наука України пластично формує думку щодо предмету, цілей та завдань адміністративного права, основних його інститутів та їх визначеності [1, с. 258]. Як слушно відмітив С. Стеценко, адміністративне право – одна з фундаментальних галузей права України, що є порівнянною з такими галузями, як конституційне, кримінальне, цивільне право, й визначає основні засади діяльності держави, державних органів, посадових осіб. Адміністративне право вивчає законодавство, яке за обсягом значно перевищує законодавство будь-якої іншої галузі права. Виходячи з його фундаментального характеру необхідно усвідомлювати ту роль, яку воно відіграє в усій системі права України. Норми адміністративного права регулюють суспільні відносини у таких сферах, як функціонування державної влади в цілому,

виконавчої влади, місцевого самоврядування, публічного регулювання у сфері оборони, економіки, освіти, охорони здоров'я, закордонних та внутрішніх справ тощо [9, с. 26].

Останнім часом вітчизняні науковці звертаються до аналізу причин тривалого «перетворення» адміністративного права. Так, неквапливий поступ адміністративного права пов'язують не лише з певними організаційними та ресурсними складнощами державотворчих процесів, а з факторами ментального характеру [4]. Серед них: усталеність розуміння суті та призначення адміністрування, підсвідоме, кристалізоване за період тоталітарного режиму радянської окупації, несприйняття демократичних засад існування суспільства та держави або гіпертрофоване уявлення про них, рівень правової культури та правосвідомості у громадян, професійність представників державної влади, соціальна відповідальність тощо. Звісно цей перелік передумов не є вичерпним, серед них є інші фактори, які можна узагальнити як формування громадянського суспільства та його інститутів, що фактично є квінтесенцією сучасного функціонування вітчизняної системи влади в цілому [4].

Як відмічають правники, адміністративно-правова наука після відновлення незалежності України трансформувалась відповідно до положень демократичної, правової доктрини зі сфери державного управління в галузь права, що визначає механізм взаємодії держави та громадян [3, с. 181]. Акцентують увагу, що ця галузь права перебуває у стані політичної трансформації, зміни якої визначаються концепцією адміністративної реформи в Україні [7, с. 61]. Статус фразеологічної константи отримало твердження про те, що наразі в Україні формується нова ідеологія взаємовідносин між державою і громадянином.

Важливу роль у цьому процесі відіграє ефективне впровадження демократичних патернів тих держав, які отримали позитивні результати їх верифікації. Зокрема, мова йде про європеїзацію доктрини адміністративного права та її нормативної складової [6, с. 9]. Фахівці наголошують, що державне адміністрування в Україні є однією з ключових сфер для досягнення умов і критеріїв членства в Європейському Союзі (ЄС) [8, с. 35]. Починаючи з 2005 року спостерігається виразна тенденція до поступового посилення впливу європейського права на зміст та спрямованість внутрішньої політики України шляхом уміщення елементів європейської обумовленості в контекст односторонніх або двосторонніх документів чи ініціатив. Однак, попри значний досвід ЄС у процесі європейської інтеграції посткомуністичних країн, зберігається тенденція до висування нових,

детальних умов для України. Ступінь обумовленості, яку ЄС застосовує до України, значно варіюється, перш за все, через непослідовність та високий ступінь непередбачуваності національної політики європейської інтеграції, а також внаслідок так званого «стомлення» від розширення, яке переживає ЄС після прийняття дванадцяти нових членів [8, с. 40].

Як слушно відмітив В. Бевзенко: «повільне, але невпинне поширення права ЄС створює суттєвий вплив на вітчизняне адміністративне право Національне адміністративне право невпинно збагачуються новим змістом» [2].

Разом із тим, варто тримати баланс між використанням позитивного досвіду та огульним копіюванням положень доктрини і практики інших держав. Для цього слід постійно вдосконалювати науковий інструментарій, який опосередковує формування автентичних положень адміністративної доктрини України.

Як зауважують науковці, більшість існуючих у сучасній науковій літературі категорій, що мають відбивати динаміку розвитку державних, соціальних і політичних процесів, належним чином не розкривають їх реальне різноманіття, складність і багатомірність у сучасній українській державно-правовій дійсності. Продуктивним для аналізу змісту та особливостей сучасних соціальних, державно-владних і політичних процесів уявляється використання поняття «трансформаційний процес». Під ним можна розуміти кардинальні зміни характеру, структури і механізмів функціонування державної влади, політичної системи, адміністративної сфери. Він спрямований на досягнення їх якісно нового стану. При цьому поняття «трансформаційний процес» є нейтральним щодо оцінки динаміки та напрямів перетворень. Не маючи зайвого ідеологічного навантаження, воно дозволяє адекватно позначити та проаналізувати чинники, що впливають на характер перебігу і розвитку соціальних, державних, політичних процесів, з огляду на їх варіативність і можливу непослідовність, зокрема виявити основний вектор змін у адміністративній сфері, визначивши, зокрема, можливі тенденції у взаєминах держави і громадянського суспільства, а також особливості розвитку правосвідомості та правової культури [5, с. 151].

Таким чином, варто зафіксувати думку про те, що адміністративна галузь права знаходиться у процесі трансформаційного перетворення наукової основи, ідеології та практики взаємодії держави і громадянського суспільства, переходу від патерну тоталітарного примату держави-управлінця періоду радянської окупації до демократичних, правових стандартів адміністрування періоду після

відновлення незалежності України. Це формує основний вектор розвитку доктрини адміністративного права, а також практики державного адміністрування. Саме навколо цього вектору постають тенденції розвитку теорії і практики адміністративної галузі.

Література:

1. Андрійко О. Ф. Питання розвитку адміністративного права України та окремих його інститутів. *Актуальні проблеми держави і права*. 2003. № 19. С. 258–260.
2. Бевзенко В. М. Административное право как бы «проникает» в другие отрасли права, приводя их в действие. URL: pravotoday.in.ua.
3. Божок С. Г., Божок Д. Г. Особливості сучасного стану та перспективи розвитку адміністративного права та процесу. *Сучасні проблеми адміністративного права та процесу*: тези доп. учасників Всеукр. наук.-практ. конф. (Харків, 30 черв. 2017 р.) / Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2017. 295 с.
4. Маслова А. Концепція людиноцентризму в адміністративному праві: передумови виникнення, зміст та нормативна основа. *JURNALUL JURIDIC NAȚIONAL: TEORIE ȘI PRACTICĂ*. 2020. URL: <http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2020/4/18.pdf>.
5. Пампура М. В. Види трансформаційних процесів у сучасній державі. *Сучасні проблеми адміністративного права та процесу*: тези доп. учасників Всеукр. наук.-практ. конф. (Харків, 30 черв. 2017 р.) / Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2017. 295 с.
6. Прокопенко Л. Л. Процес європеїзації та його вплив на публічне адміністрування в Україні: навч. посіб. / Л. Л. Прокопенко, О. М. Рудік, Н. М. Рудік; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Дніпропетр. регіон. ін-т держ. упр., Упр. держ. служби Голов. упр. держ. служби в Дніпр. обл. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2011. 123 с.
7. Ремесник Т. С., Єщенко М. Г. Сучасні проблеми адміністративного права в Україні. *Право та державне управління*. 2019. С. 61–64. URL: http://www.pdu-journal.kpu.zr.ua/archive/1_2019/tom_1/12.pdf.
8. Рудік Н. М. Вплив процесу європейської інтеграції на європеїзацію державного управління в Україні. *Аспекти публічного управління*. 2013. № 1. С. 34–40.
9. Стеценко С. Г. Сучасний погляд на предмет адміністративного права. *Питання адміністративного права*. Кн. 2. / відп. за вип. Н. Б. Писаренко. Харків: ООО «Оберіг», 2018. С. 26–32.